

СТАНОВИЩЕ

от

Проф. д-р Сашко Кръстев Плачков,
член на научно жури
Заповед № РД 38-378 от 06.06. 2018г.
на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски”

Върху дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“, област на висшето образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Професионална педагогика).

Тема на дисертационния труд: „Комплексно осигуряване качеството на образователната услуга в професионалните гимназии“.

Автор: Доц. д-р Славка Вълчева Ненова – преподавател по Методика на обучението по икономически дисциплини в СУ „Св. Климент Охридски”, Департамент за информация и усъвършенстване на учители.

Обсъждане и насочване на дисертационния труд за защита: обсъждането на труда е направено на заседание на катедрен съвет, проведено на 15.05. 2018 г. във Факултета по педагогика, катедра „Дидактика“, и е насочен за публична защита пред научно жури с Протокол № 9 от 15.05. 2018 г.

1. Оценка на процедурата

В съответствие с чл. 79 и чл. 80 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”, е установена положителна готовност на докторантката за защита пред научно жури на заседание на катедрения съвет на катедра „Дидактика“. Направен е избор на научно жури и насочване на дата за защита на заседание на факултетния съвет на Факултета по педагогика, утвърдени от Ректора на СУ „Св. Климент Охридски” чрез издадена заповед.

Докторантката е представила, разработеният от нея дисертационен труд в завършен вид, автореферат и изискващите се от правилника документи.

При направения цялостен преглед на процедурата и съпътстващата я документация не установявам пропуски.

2. Обемът и структурата на дисертацията

Дисертационният труд е в общ обем от 300 страници в това число и 11 стр. приложения, както и 162 цитирани литературни източници, от които на кирилица– 150, на латиница- 12, нормативни актове – 12 бр. и 17 позиции в интернет адреси. Считаю, че в дисертацията е постигнат информационен обем в рамките на необходимата достатъчност и адекватност, въз основа на които докторантката убедително прави широк теоретичен анализ, позовава се на авторитетни теоретични позиции и обобщения, умело

изказва собствени критични позиции. Безспорно качество на труда е постигнатата последователност и четивност на изложението, но би могло да се потърси прецизиране относно координацията между индексите на цитиране и описанието им в литературната справка.

Теоретични аргументи и резултати от изследването са представени графично- 23 бр. фигури и таблично- 25 бр. таблици. От прецизиране се нуждаят някои от фигурите, изградени на принципа на блок-схемите, където всеки от компонентите трябва да съответства на строго определена структурна, функционална и логическа свързаност (напр. фиг. 1- стр.61; фиг. 3- стр. 90; фиг. 5- стр. 120;фиг.7- стр. 139, фиг. 10- стр. 159; фиг. 11-стр. 168; фиг. 12- стр.169; фиг. 14- стр. 189; фиг. 17- стр. 198 и др.), което по една или друга причина не е постигнато.

В структурно отношение трудът включва: въведение, пет глави, заключение, списък на таблиците, списък на фигурите, списък на използваната литература и приложение, което съдържа модел на експертна карта за оценка.

Авторефератът на докторантката е в общ обем от 55 страници и отразява основните съдържателни параметри на дисертационния труд, научните и научно- приложни приноси и публикациите, свързани с популяризиране на резултатите от труда пред научната общност. Подготовката и отпечатването на автореферата са в съответствие с изискванията на Закона за висшето образование и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”.

3. Актуалността на темата

Доц. д-р Славка Ненова е дългогодишен преподавател с утвърден академичен опит в преподаването по методика на икономическите учебни дисциплини при подготовката на учители и повишаването на педагогическата им квалификация, преди всичко в сферата на професионалното образование. В широкия спектър на професионални, експертни, и публикационни активности на доц. Ненова, ясно проличава кръга от научни проблеми, касаещи формирането на икономическа култура и финансова грамотност в образователния процес, предприемаческите и социални компетенции в образователния процес, подобряване качеството на услугите по професионално обучение, подходите за оценяване на качеството на образованието, които определено са повлияли избора на проблема и последващото формулиране на темата на дисертационния труд. Нейната актуалност не се нуждае от доказване, защото е в контекста на Европейските директиви за качество на образованието от една страна, и извършващите се промени в професионалното образование, целящи доближаването му до ефективно и ефикасно работещите европейски образователни модели, от друга страна. Участието на доц. Ненова като експерт и обучител в редица международни образователни проекти и програми и дават увереност, с която

достига от общите проблемни аспекти на качеството на образованието до такъв конкретен и съществен детайл като качеството на образователната услуга. В този смисъл в актуалността на темата на дисертационния труд изпъква не само неговата технологична, но и социална значимост. В подкрепа на тази преценка са и редица аргументи с теоретична и приложна насоченост, приведени от доц. Ненова, в резултат на доброто и познаване на български и чуждестранни изследвания и образователен опит. В този контекст проличава и точната формулировка на проблема, за чието решаване докторантката разработва комплексен модел за осигуряване качеството на образователната услуга в професионалните гимназии, базиран преимуществено върху такива съвременни методологични подходи като компетентностният и конструктивисткият. Както е известно върху тези подходи са разработени всички държавни изисквания, касаещи взаимодействието между субектите във всички степени на средното образование.

4. Съдържанието на дисертационния труд

Въведението е в оптимален обем и съдържа водещите аргументи на докторантката за избора на проблем и неговата актуалност. Правилно в тази част на труда е отделено място и за основните методологични компоненти на изследването – цел, предмет и обект, задачи, хипотези, методи и контингент на изследването. Тук авторката на труда демонстрира научна опитност и добросъвестност, които са в подкрепа на претенциите и за придобиване на научната степен „доктор на науките“. Основните ми препоръки се отнасят до обема на задачите и работните хипотези, считам че биха звучали по-убедително в редуциран вид.

Първа глава е посветена на представянето и анализирането на причините и основанията за създаването на комплексен модел за осигуряване качеството на образователната услуга в професионалните гимназии. В анализа водеща е връзката: социално-икономическа среда – образователна система – професионално образование – професионални гимназии, които авторката определя като сърцевина в „сътворяването“ на образователната услуга (стр. 24). В тази част на труда проличават широката осведоменост на доц. Ненова и умението и да прави критичен анализ в контекста на методологичния модел „общо – особено – единично“. Правилно основният акцент е поставен върху факторите, условията и тенденциите за постигане на устойчиво качествено образование.

Втора глава е свързана с изясняване същността на качеството на образователната услуга. Убедително са изведени нейните социално-икономически характеристики. Разбираемо са дефинирани понятията „образователна услуга“, „качество“ и „профил на качеството“. Ясно са диференцирани параметрите на качеството на образователната услуга в спецификата на взаимодействието „производител(доставчик)“ -

„потребител“. Считам, че отговорите на някои от въпросите, които поставя докторантката в тази глава могат да се обогатят, ако се изясни и ролята на т. нар. „Смарт индикатори“ за качество, използвани в различни приложно-научни области.

Трета глава е ориентирана към обосноваване на избора на подходи и методи за осигуряване качеството на образователната услуга. Докторантката прави подробен анализ, като в логическа последователност са изведени характеристиките на онези подходи и методи, които ги открояват като водещи в настоящата и бъдеща социална и образователна модерност. На тази основа изборът на докторантката е към компетентностния, системния, структурно-функционалния и процесен подходи. От гледна точка на приложимостта на всеки от посочените подходи в конкретното изследване, докторантката привежда авторитетни аргументи на основата на кибернетичната връзка „вход – процес – изход“, което я отличава от срещаната в други случаи описателно-схематична привързаност. Модерното мислене на доц. Ненова проличава и при избора на методи за изследване на качеството, като се открояват анализът на Парето и причинно-следственият анализ на Ишикава, автори известни с постиженията си в областта на комплексното осигуряване на качеството. Положително оценявам и поставянето от докторантката на акцент върху специфичните инструменти за осигуряване качество на образователната услуга, като специално внимание се отделя на ролята на държавните образователни стандарти в контекста на емитираните Европейски директиви за повишаване качеството на образованието като цяло, и на професионалното образование, в частност. Отделено е внимание и на мисленето като инструмент за осигуряване на качеството с някои от неговите типологични характеристики, като правилно докторантката се въздържа от дълбочинни анализи, които биха отклонили посоката на изложението.

Четвърта глава - усилията на докторантката са позиционирани основно върху технологията на разработване на концептуален модел за осигуряване качеството на образователната услуга. Направена е убедителна обосновка на необходимостта от прилагането на „основополагащите принципи за съгласуване, съответствие и съотносимост“ (стр.169-191), изведени са основните елементи в контекста на три времеви етапа, като са конкретизирани техните функции, съобразно участието и активностите на образователните субекти – начален времеви етап, междинен времеви етап и краен времеви етап. Съществен акцент е поставен и върху обосноваването на показатели за оценяването на три групи компетенции на учителя, заложили в модела – академични компетенции, педагогически компетенции и социални компетенции. Направен е анализ и на компетенциите на учениците в професионалното образование, като са изведени и така важните за функционирането на

модела, показатели за измерване на дидактическото взаимодействие в процеса на обучението. Това е безспорно постижение на докторантката в тази глава в цялост.

Пета глава – посветена е на емпиричното изследване и на анализа на резултатите от него. Открояват се три сегмента: дизайн и програма на изследване приложимостта на концептуалния комплексен модел за осигуряване качество на образователната услуга в професионалните гимназии, сравнителен анализ с резултатите от международни изследвания в образованието, анализ на резултатите от проучването по авторска методика на докторантката. Коректно са интерпретирани всички резултати въз основа на количествени данни, представени таблично и графично. Представянето и анализът на резултатите потвърждават издигнатите в методологичната част на дисертацията основна теза и работни хипотези. Въз основа на това са направени обективни изводи и обобщения, групирани по открояващи се признаци.

5. Приносите

Прочитът и критичният анализ на разработения от доц. Славка Ненова дисертационен труд ми дават основание да приема справката с приносите, които тя е посочила и обосновала. Авторката на труда демонстрира широк научно-теоретичен кръгзор и вещо познаване на практиката на професионалното обучение, които подкрепя с емпирични доказателства и лични авторски постижения, съдържащи елементи на безспорна актуалност, новост и полезност за училищната дидактика, както и за дидактиката и управлението на професионалното образование и обучение. Предложеният от доц. Ненова концептуален комплексен модел за осигуряване на качество на образователната услуга в професионалните гимназии се отличава с ефективност на връзките и взаимодействията на всички негови елементи и с ефикасност на функциите на образователните субекти. Това придава на съдържателната рамка на приносите обективни очертания и съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Постиженията на доц. Ненова, свързани с тематиката на дисертационния труд, са направени достойно на научната общност чрез 7 бр. публикации, от които 1бр. монографичен труд под печат.

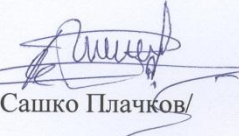
6. Заключение

Считам, че представеният пред научно жури дисертационен труд, разработен от доц. Славка Ненова, е в завършен вид. Той е нейно лично дело и третира актуален проблем за дидактиката на професионалното обучение, какъвто е доказването на ефективността и ефикасността на комплексния модел за осигуряване качество на образователната услуга в професионалните гимназии.

Въз основа на изложеното дотук и като имам предвид оригиналните научни и научно-приложни приноси, академичен авторитет и педагогическа компетентност на доц. Славка Вълчева Ненова, убедено предлагам на почитаемите членове на научното жури да дадат положителна оценка на разработения от нея дисертационен труд за придобиване на научната степен “доктор на науките” по Област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактиката – Професионална педагогика).

10.07. 2018 г.
Благоевград

Член на
научното жури:

/Проф. д-р Сашко Плачков/